

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین
بررسی مقابله ای متون (مقدماتی)

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

گسترش آموزش مبتنی بر صلح با تاکید بر اخلاق مراقبت

شقایق نیک‌نشان^۱، مریم انصاری^۲، مهین برخوردار^۳، علیرضا شواخی^۴

نابسامانی‌های موجود در جهان پرتنش امروزی، رشد تروریسم، جنگ و نفرت از پیامدهای نامبارکی است که دنیای ما را تهدید می‌کند (فتحی و اجار گاه، ۱۳۷۸ و رحمان زاده، ۱۳۸۹). در چنین زمانی از تعلیم و تربیت، انتظار می‌رود که برای بهبود زندگی مسالمت آمیز، چاره‌ای بیندیشد. یکی از راه‌های پیشنهادی تعلیم و تربیت، آموزش صلح می‌باشد. در این مقاله اخلاق مراقبت به عنوان رویکردی اخلاقی که می‌تواند آموزش صلح را محقق سازد، مورد توجه قرار گرفته است.

پرسش پژوهش:

دلالت‌های تربیتی اخلاق مراقبت در آموزش صلح چیست؟

-آموزش صلح: صلح، فقدان یا توقف خشونت به همه اشکالش نظیر (ستیزه‌ها، تبعیض، سرکوب، استثمار، فقر و بی عدالتی) تعریف شده است (جانسون و جانسون، ۲۰۰۶). با این وجود صلح تنها توقف یا فقدان خشونت نیست بلکه صلح وضعیتی ذهنی است، "از آنجایی که جنگ‌ها در اذهان انسان‌ها آغاز می‌شود، دفاع از صلح نیز باید در اذهان انسان‌ها ساخته شود" لذا، برای تغییر اذهان انسان‌ها آموزش صلح محور یک ضرورت است (گزارش یونسکو، ۲۰۰۵).

صلح در سه بخش قابل بررسی است: صلح با خود یا صلح درونی، صلح اجتماعی که در مراودات اجتماعی و ارتباط با دیگران را نشان می‌دهد و صلح با طبیعت یا همان حفظ محیط زیست (همان). در نظام تعلیم و تربیت کشور ایران در هر سه بعد با معضلاتی روبرو هستیم؛ در رابطه با صلح با خود، افزایش انسان‌هایی با بیماری‌های روانی و پریشان حالی، از نظر صلح با دیگران گسترش میزان خشونت‌ها و در زمینه صلح با طبیعت، شیوع تخریب‌های زیست محیطی، همه نشان دهنده ی مغفول ماندن این مهم در آموزش و پرورش ماست. به زعم مونتسوری (۱۹۷۲) اگر آموزش و پرورش به درستی بتواند آگاهی زنان و مردان را از حیث اخلاقی و اجتماعی رشد بدهد به نحوی که حس اخلاق آنها به همان اندازه که توانایی خواندن و نوشتنشان

^۱ عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور اصفهان.

^۲ عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور اصفهان.

^۳ دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه اصفهان.

^۴ عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان اصفهان.

کمال می‌یابد، رشد کند، نوع انسان می‌تواند آرزوی یک جهان صلح‌آمیزتر را داشته باشد. از این منظر ما نیازمند رویکردی صلح‌محور در تربیت اخلاقی هستیم، رویکردی که بتواند زمینه‌ی لازم را برای زیست در جهانی مسالمت‌آمیز فراهم کند. در این نوشتار تلاش شده است تا کارآمدی اخلاق مراقبت در آموزش صلح تبیین شود.

- اخلاق مراقبه: با نگاهی گذرا به تاریخ علم اخلاق، به خوبی می‌توان به تعدد نظرات در حیطه‌ی تربیت اخلاقی پی برد، از اخلاق فضیلت مدار ارسطویی تا اخلاق اصالت‌فایده و ... در این میان اخلاق مراقبت نیز یکی از رویکردهای تربیت اخلاقی است که در سال‌های اخیر مورد حمایت بسیاری به خصوص فمینیست‌ها قرار گرفته است. اخلاق مراقبت، در تلاش است تا همه‌ی کودکان، مراقبانی توانمند و مراقبت‌شدگانی حساس بار آیند، چرا که به زعم ایشان، تنها در این صورت است که استعمار و بهره‌کشی نایاب می‌شود. اخلاق مراقبت، مراقبان و مراقبت‌شدگان را مقید به روابط مسئولانه‌ی دو سویه می‌کند (نودینگز، ۱۹۹۴ و دیلر، ۲۰۰۰).

- تربیت در اخلاق مراقبه: تربیت اخلاقی از چشم‌انداز مراقبت‌دارای چهار مؤلفه اصلی الگوسازی^۱، گفتگو^۲، تمرین^۳ و تأیید^۴ می‌باشد.

الف) الگوسازی: در تربیت اخلاقی مبتنی بر مراقبت، الگوسازی اهمیت زیادی دارد. ما باید در رفتار خودمان، مقصودمان را از مراقبت‌نشان دهیم. بنابراین ما چیزی در مورد مراقبت به فراگیران و مراقبت‌شوندگان نمی‌گوییم. متونی برای مطالعه در این موضوع در اختیار آنان قرار نمی‌دهیم، ما مراقبت‌مان را در روابطمان با آنان به اثبات می‌رسانیم (نودینگز، ۲۰۰۰).

ب) گفتگو: در گام بعد، لازم است تا میان مراقبت‌کنندگان و مراقبت‌شوندگان "دیالوگ" صورت پذیرد. گفتگو از منظر مراقبت، ذاتی و ضروری است. این به آن معناست که ما از طریق گفتگو درباره‌ی دیگران بیشتر یاد می‌گیریم، همان‌طور که ما برای مراقبت تلاش می‌کنیم، تلاش‌هایمان را به وسیله‌ی بازخوردی که از دریافت‌کنندگان مراقبت‌مان به دست می‌آوریم، اصلاح می‌کنیم. این امر به ما فرصتی می‌دهد تا از ماهیت تأثیر رفتارمان مطمئن شویم (نودینگز، ۱۹۹۴).

¹ modeling

² dialogue

³ practice

⁴ confirmation

ج) تمرین: آن کسانی که مدیران اجرایی، رهبران نظامی و وکلا را تحت تعلیم و تربیت قرار می‌دهند، اغلب معتقدند که چیزی فراتر از مقدار معینی محتوای درسی را به فراگیران می‌آموزند، آنان اذهان افراد را با بینش خاصی بار می‌آورند. اگر ما بخواهیم مردمی را بار آوریم که نسبت به دیگران اهمیت قائل شوند، ایجاد تمرین در خصوص مراقبت اهمیت می‌یابد. در سال‌های اخیر رویکرد یادگیری مشارکتی جهت تمرین این اخلاق به شدت مورد حمایت برنامه ریزان درسی قرار گرفته است، البته معلمان باید در گفت و گوی با دانش‌آموزان خود، تصریح نمایند که هدف اصلی کار مشارکتی کمک کردن به یکدیگر- فهمیدن، شریک بودن و حمایت کردن - است، نه صرفاً یادگیری آکادمیک.

د) تایید: چهارمین مؤلفه یعنی تأیید، مراقبت را از رویکردهای دیگر به تربیت اخلاقی متمایز می‌سازد. مارتین بوپر، تأیید را به عنوان یک عمل تشویق‌آمیز و تصدیق‌آمیز برای بهترین جنبه در دیگران توصیف می‌کند (بوپر، ۱۹۹۵). هنگامی که ما شخصی را تأیید می‌کنیم، ما یک خود بهتر را تشخیص می‌دهیم و رشد آن را تشویق می‌کنیم. برای انجام این کار، ما باید دیگران را به نحو کاملاً معقول بشناسیم. هنگامی که شخصی عملی را که ما نکوهیده می‌دانیم، مرتکب می‌شود، بهتر آن است که در ابتدا شخصیت او را تأیید کنیم (نودینگز، ۱۹۹۱ و برن اشتاین، ۱۹۸۹). البته این امر به معنای همزیستی صرف، یا پرهیز از هر گونه مداخله نیست، تأیید، مستلزم وانمود کردن به اینکه یک عمل شرارت‌آمیز با نیت خوب انجام شده نیز نیست. برعکس ما به دیگران کمک می‌کنیم تا کار بهتری را تحت عنوان دیگری انجام دهند، بدون آن که به آنان برچسب زنیم (تیلور، ۱۹۹۲).

بحث و نتیجه‌گیری: در مقایسه با فردگرایی نظام اخلاق کانتی که در آن هر عامل اخلاقی کاملاً مسئول کمال اخلاقی خودش می‌باشد (کاپلستون، ۱۳۸۸)؛ اخلاق مراقبه، مفهوم فاعل اخلاقی واقعاً مستقل و خود فرمان را رد می‌کند و واقعیت وابستگی متقابل اخلاقی را می‌پذیرد و رشد افراد را به طور تفکیک‌ناپذیری وابسته به دیگرانی که ما با آنان [تعامل] می‌کنیم، می‌داند. اخلاق مراقبت هر یک از ما را ملزم به تشخیص ضعف اخلاقی خودمان و شکوفا کردن یکدیگر می‌کند و اذعان می‌کند که ما برای سعادت اخلاقیمان وابسته به یکدیگر هستیم، بنابراین یکی از هدف‌های اصلی اخلاق مراقبت، مانع شدن از هرگونه جدایی است که باعث دوگانه‌انگاری‌های استثمارگر/ استثمار شده، ستم‌گر/ ستم دیده، فاعل اخلاقی/ مفعول اخلاقی و چیزهایی از این قبیل می‌شود. چرا که در اخلاق مراقبه، "دگربودگی" دیگران را تهدید نمی‌کنیم، در مرکز این اخلاق، پذیرندگی است که به دیگران اجازه می‌دهد با همه‌ی تمامیت‌شان، وارد آگاهی ما شوند و به

همین علت، از خشونت پرهیز می‌کنیم. از این منظر گسترش این نوع از تربیت اخلاقی در کلاس‌های درس، شاید بتواند مسیر آموزش صلح را هموارتر سازد.

واژگان کلیدی: تربیت اخلاقی، آموزش صلح.

فهرست منابع:

- رحمان زاده، سید علی. (۱۳۸۹). کارکرد شبکه‌های اجتماعی مجازی در عصر جهانی شدن. **مجله مطالعات راهبردی جهانی شدن**، ۱.
- فتحی واجارگاه، کوروش و اسلامی، معصومه. (۱۳۸۷). بررسی میزان توجه به آموزش صلح در برنامه درسی دوره ابتدایی از دیدگاه متخصصان تعلیم و تربیت، کارشناسان برنامه ریزی درسی و معلمان دوره ابتدایی شهر تهران. **مجله نوآوری‌های آموزشی**، ۲۵.
- Noddings, Nel. (1994). Conversation as Moral Education. **Journal of Moral Education**, 23, 107-118.
- Buber, Martin. (1995). **Education, in Buber, Between Man and Man**. New York: Macmillan.
- Diller, Ann. (2000). Pluralisms for Education: An Ethics of Care Perspective, in H. Alexander, ed. **Philosophy of Education**, 22-29.
- Thayer-Bacon, Barbara J. (1992). "A Feminine Reconceptualization of Critical Thinking Theory. **Journal of Thought**, 27, 4-17.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

توجه: بررسی مقاله ای متون (مقدماتی)

کارگاه آنلاین
بررسی مقابله ای متون (مقدماتی)

PROPOSAL
پروپوزال

توجه: پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

ISI
Scopus

توجه: آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو